

РИНКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ

УДК 339.13:691.542(477)
JEL Classification: F19; L11 DOI: [https://doi.org/10.31617/tr.knute.2021\(38\)01](https://doi.org/10.31617/tr.knute.2021(38)01)

- Valentyna POLIUHA** Candidate of Technical Sciences, Associate Professor at the Department of Commodity Science and Customs Affairs
E-mail: v.poliuha@knute.edu.ua of Kyiv National University of Trade and Economics
ORCID: 0000-0001-7527-2236 19, Kyoto str., Kyiv, 02156, Ukraine
- Oksana ZOLOTARIOVA** Candidate of Technical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Commodity Science and Customs Affairs
E-mail: o.zolotarova@knute.edu.ua of Kyiv National University of Trade and Economics
ORCID: 0000-0003-2534-3125 19, Kyoto str., Kyiv, 02156, Ukraine
- Olha KOMAKHA** Candidate of Technical Sciences, Associate Professor at the Department of Commodity Science and Customs Affairs
E-mail: o.s.komakha@knute.edu.ua of Kyiv National University of Trade and Economics
ORCID: 0000-0003-0312-890X 19, Kyoto str., Kyiv, 02156, Ukraine

РИНОК ЦЕМЕНТУ В УКРАЇНІ

Проаналізовано основні тенденції розвитку ринку цементу в Україні. Досліджено обсяги виробництва, кількісні та вартісні показники експортно-імпортних операцій. Встановлено частку імпортованого цементу на ринку України та структуру галузі за виробниками. Проведено порівняльну оцінку середніх цін на цемент у найбільших торговельних мережах. Визначено основні проблеми та перспективи розвитку ринку цементу в Україні.

Ключові слова: цемент, виробництво, імпорт, експорт, ринок, ціна.

Постановка проблеми. Цементна галузь є однією з найважливіших складових будівельної промисловості, що істотно впливає на всі інші галузі, а також на умови життя населення країни через використання цементу в будівництві виробничих потужностей, інфраструктури та житла. Цементна галузь – один із головних чинників індустріального розвитку суспільства та зростання його матеріальної культури [1].

Цементна сировина широко розповсюджена на території України. На сході країни сконцентровані чималі запаси високоякісних карбонатних порід, як-от: доломіт, мергелі, вапняки, крейда. З них виготовляють напівфабрикат цементу – клінкер. Таке розміщення сировинних запасів

вплинуло на спорудження в цьому регіоні найбільших цементних підприємств України – Амвросіївський, до якого входять п'ять заводів і чотири кар'єри; Краматорський та Єнакіївський цементні комбінати. На території країни зосереджено чотири значні зони виробництва цементу: південно-східна (Донецька обл.), північно-східна (Харківська обл.), центральна (Дніпропетровська обл.) та західна (Рівненська, Івано-Франківська, Львівська та Хмельницька області). Для цементної галузі України характерна висока концентрація виробництва [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тенденції розвитку ринку та виробництва цементу розглядалися в працях вітчизняних вчених, як-от: Т. Б. Топольницька [1], А. В. Колесник [3], І. Адамська [4], Н. В. Серьогіна [5], Л. Л. Калініченко [6] та ін. Дослідження цих науковців спрямовані на визначення основних тенденцій ринку будівельної промисловості, включно з цементною, протягом 2017–2020 рр. Зокрема, дослідники аналізують власне виробництво цементу та перспективи його використання у вітчизняній будівельній промисловості, оцінюють можливості імпорту вітчизняного цементу в країни близького та далекого зарубіжжя, а також розглядають особливості ціноутворення щодо цементу в Україні. Базуючись на напрацюваннях зазначених вище дослідників, необхідно здійснити аналіз стану та встановити останні тенденції розвитку виробництва цементу в Україні.

Метою статті є визначення тенденцій розвитку виробництва, споживання та експортно-імпортних операцій з цементом в Україні.

Матеріали та методи. Використано загальнонаукові та спеціальні методи аналізу, системного підходу, наукового узагальнення та порівняння даних наукових джерел (статті вітчизняних і закордонних науковців), а також загальнодоступних джерел статистичної інформації за даними Державної служби статистики України, Державної митної служби України й Асоціації виробників цементу України. Проведено аналіз обсягів експортно-імпортних операцій з цементом за кодами Української класифікації товарів у зовнішньоекономічній діяльності (УКТЗЕД).

Результати дослідження. Проведення реформ в економіці України має виходити з пріоритету розв'язання термінових проблем окремих галузей національного господарства. Цементна галузь в країні є досить потужною. Однак протягом останніх років функціонування підприємств галузі характеризується низкою проблем, що можуть бути пов'язані з впливом внутрішніх та зовнішніх факторів [1]. Цементні заводи в західних областях виробляють третину цементної сировини України. Найбільші підприємства розташовані у Львівській (м. Миколаїв), Рівненській (м. Здолбунів), Івано-Франківській (с. Ямниця) та Хмельницькій (м. Кам'янець-Подільський) областях. Відносно менше цементу виготовляється на півдні країни, однак у цьому регіоні також зосереджені запаси високоякісної сировини – тут працюють Ольшанський (Миколаївська обл.), Одеський та інші заводи [2].

За даними Асоціації виробників цементу України "Укрцемент" [7], станом на вересень 2020 р. основними виробниками цементу в Україні були Група CRH (АТ "Подільський Цемент", ПрАТ "Миколаївцемент", ТОВ "Цемент"), ПрАТ "Івано-Франківськцемент", ПрАТ "Дікергофф Цемент Україна" (філії "Волинь-Цемент", "ЮГцемент") та ПрАТ "Кривий Ріг цемент", частка яких становила 99.8 % загального обсягу виробництва.

Динаміка виробництва цементу в Україні протягом 2014–2020 рр. зображена на рис. 1.

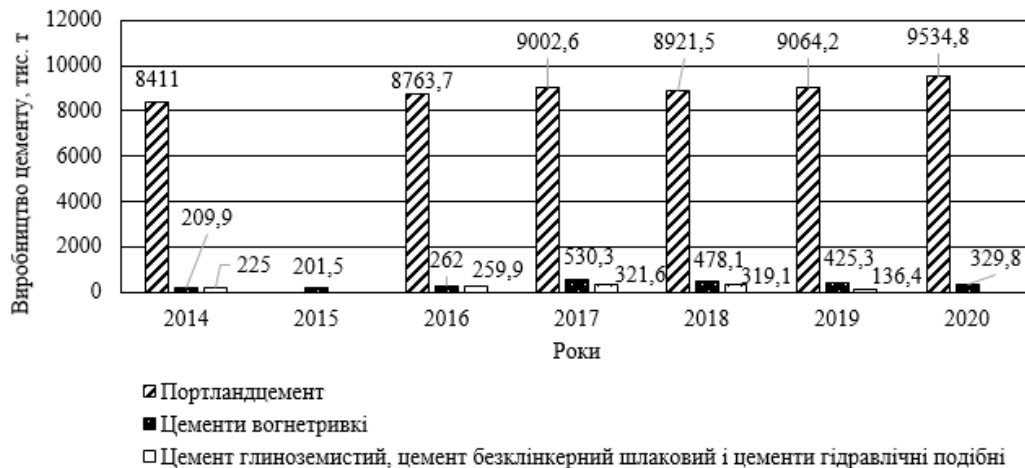

Рис. 1. Динаміка виробництва різних видів цементу в Україні протягом 2014–2020 рр.

Джерело: розроблено авторами за [8].

Упродовж останніх п'яти років спостерігається незначне зростання обсягів виробництва портландцементу в країні у кількісному еквіваленті. Зокрема, у 2016 обсяги його виробництва збільшилися проти 2014 р. на 4 %, у 2017 проти 2016 р. – майже на 3 %. Як порівняти з 2017 р., у 2018 р. відбувалося зменшення виробництва вітчизняного портландцементу на 1 %. Варто зазначити деяке зростання обсягів виробництва портландцементу у 2019 проти 2018 р. – майже на 2 %, у 2020 проти 2019 р. – на 5 %. У 2020 р. спостерігалось прискорення збільшення виробництва портландцементу проти 2019 р.

У період з 2014 по 2017 р. помітне зростання обсягів виробництва цементів вогнетривких – у 2.5 раза. Однак починаючи з 2017 р. можна зазначити падіння виробництва досліджуваного товару на 37.7 % у кількісному еквіваленті. Загалом протягом 2014–2020 рр. обсяги виробництва вогнетривких цементів збільшилися на 57.1 %.

Схожа тенденція збільшення обсягів виробництва на 42.9 % відбувалася протягом 2014–2017 рр. стосовно цементу глиноземистого, цементу безклінкерного шлакового і цементів гідралічних. Варто зауважити падіння виробництва цих видів цементу в 2.3 раза впродовж 2017–2020 рр. і загалом у період з 2014 по 2020 р. – у 1.6 раза.

Виробництво портландцементу у 2014 р. перевищувало обсяги виробництва цементів вогнетривких у 40 разів, а цементу інших видів –

у 37 разів. Аналогічна тенденція спостерігалась і у 2020 р. – виробництво портландцементу переважало обсяги виробництва цементів вогнетривких майже у 29 разів.

Зростання виробництва портландцементу у 2020 р. може бути пов'язане з програмою Великого будівництва [9], яка ініційована Президентом України у березні 2020 р. Ця програма передбачає масштабну розбудову якісної інфраструктури України, що неможлива без використання значних обсягів будівельних матеріалів, зокрема й цементу.

Загалом зафіксовано збільшення обсягів виробництва цементу в Україні у 2020 проти 2014 р. на 13.4 %. Статистичні дані з виробництва портландцементу за 2015 р. та цементу глиноземистого, цементу безклінкерного шлакового і цементів гідралічних за 2020 р. на офіційному сайті Державної служби статистики України не оприлюднені з метою забезпечення виконання вимог Закону України "Про державну статистику" [10] щодо конфіденційності статистичної інформації.

Обсяги виробництва цементу також пов'язані з обсягами будівництва в Україні. Вони характеризуються сезонними коливаннями, що можуть бути зумовлені нерівномірним видобуванням сировини у кар'єрах, а також змінним попитом на цей вид товару. Загалом виробництво цементного клінкеру та цементу за останні роки є відносно постійним за обсягами: обсяги цементного клінкеру сягають позначки 10 %, цементу – 15 % [2].

Споживання цементу в Україні досліджувалося в період з 2014 по 2019 р. (рис. 2).

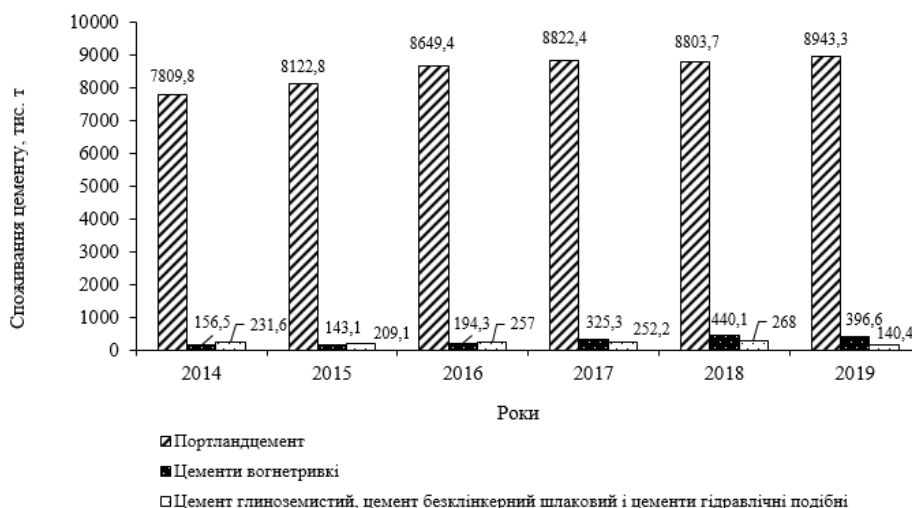

Рис. 2. Динаміка обсягів споживання різних видів цементу протягом 2014–2019 рр.

Джерело: розроблено авторами за [11].

Офіційні статистичні дані зі споживання цементу на сайті Державної служби статистики за 2020 р. перебувають на стадії обробки та систематизації, а тому наразі відсутні. У 2015 проти 2014 р. помітне незначне збільшення споживання портландцементу – на 7.8 %. У 2016 та 2017 рр. спостерігалось зростання обсягів його споживання

(до попереднього року) – відповідно на 6 % та на 2 %. Загалом обсяги споживання портландцементу в Україні у 2019 проти 2014 р. збільшилися на 14.5 %.

Аналіз динаміки споживання цементів вогнетривких з 2014 по 2019 р. показав зростання цього показника у 2.5 раза у кількісному еквіваленті.

Що стосується обсягів споживання цементу глиноземистого, цементу безклінкерного шлакового і цементів гідравлічних, то впродовж 2014–2019 рр. зафіксовано їх зменшення у 1.6 раза.

У 2014 р. обсяги споживання портландцементу перевищували обсяги споживання цементів вогнетривких майже у 50 разів, а інших видів – майже у 34 рази. Схожа тенденція спостерігалась і у 2020 р.: споживання портландцементу перевершувало обсяги споживання цементів вогнетривких у 22 рази, а цементу інших видів – майже у 64 рази. Таку ситуацію можна пояснити тим, що портландцемент проти інших видів цементу характеризується кращими властивостями, внаслідок чого має вищий попит серед вітчизняних споживачів.

На цьому етапі дослідження доцільно проаналізувати динаміку гуртових цін на цемент у період з 2016 по 2020 р. (табл. 1).

Таблиця 1

**Динаміка цін на марку цементу М-400 в Україні
протягом 2016–2020 рр. (ціни з ПДВ)**

Рік	Ціна, грн/т
2016	1860.00
2017	2260.00
2018	2460.00
2019	2780.00
2020	3000.00

Джерело: розроблено авторами за [12].

Упродовж 2016–2020 рр. простежувалася тенденція збільшення цін на цемент марки М-400. Причому у 2020 проти 2016 р. ціна на цей товар збільшилася у 1.6 раза.

Аналіз середніх цін на цемент у найвідоміших роздрібних торговельних мережах представлено в табл. 2.

Таблиця 2

Середні ціни на цемент у торговельних мережах України, 2020 р. [12]

Торговельна мережа, ТОВ	Роздрібна ціна			
	М-400		М-500	
	грн/25кг	грн/т	грн/25кг	грн/т
"Епіцентр К"	72.60	2904.0	75.00	3000
"Леруа Мерлен"	64.80	2592.0	69.30	2772
"Нова Лінія"	66.48	2659.0	69.00	2760
"БудМакс"	63.25	2530.0	67.50	2700
"ОЛДІ"	61.86	2474.4	65.00	2600
"БудМайдан"	62.90	2516.0	65.35	2614
"АГРОМАТ"	58.92	2356.8	60.00	2400

Порівняльна оцінка цін на цемент поміж найбільших роздрібних торговельних мереж показала, що в середньому ціна на цей вид товару марки М-400 коливається в межах 58–73 грн/25кг, марки М-500 – 60–75 грн/25кг, тобто різниця становить 25 % і більше, що є значним коливанням. Тенденція росту цін на ці марки може бути спричинена підвищенням ціни на цементний клінкер, а також використанням у складі цементів матеріалів закордонного походження, які набагато дорожчі, ніж вітчизняні аналоги [12].

Аналіз динаміки імпорту й експорту цементу проведено з використанням статистичних даних Державної служби статистики України за товарною позицією 2523 згідно з УКТЗЕД (куди входять усі види досліджуваних цементів) у грошовому вимірі починаючи з 2015 р. (рис. 3) [13].

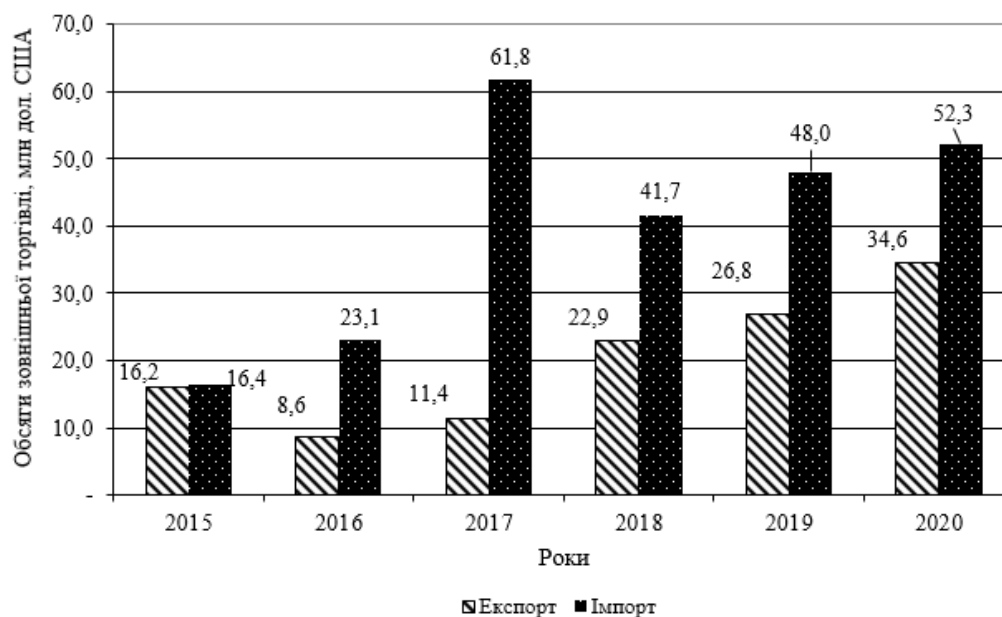

Рис. 3. Динаміка імпорту й експорту всіх видів цементу в Україні протягом 2015–2020 рр. у вартісному еквіваленті

Джерело: розроблено авторами за [13].

У період з 2015 по 2017 р. спостерігалось зростання імпорту цементу майже у 4 рази, з 2017 по 2018 р. відбулося зменшення обсягів ввезення цементу більш ніж на 30 %, а у 2019 р. – збільшення проти 2018 р. на 15 %. Протягом 2016–2020 рр. встановлено зростання імпорту цементу більш ніж у 3 рази.

Аналізуючи дані щодо експорту цементу з України, можна зауважити тенденції зменшення його обсягів майже у 2 рази у 2016 проти 2015 р. Починаючи з 2017 р. спостерігалось поступове зростання експорту цементу, у 2019 цей показник майже у 3 рази більший, ніж у 2016 р., та майже у 2 рази більший, ніж у 2015 р. [11]. Загалом протягом 2015–2020 рр. обсяги експорту цементу з України в країни близького та далекого зарубіжжя у вартісному еквіваленті зросли більш ніж у 2 рази.

Якщо порівнювати обсяги імпорту й експорту цементу у вартісному еквіваленті, то у 2015 р. вони майже однакові. У 2016 р. обсяги імпорту перевищували обсяги його експорту у 2.6 раза, у 2017 р. – у 5.4, у 2018 р. – в 1.8, у 2019 р. – майже в 1.8 раза, а у 2020 р. – на 33.8 %. Таку тенденцію можна пояснити тим, що, хоча в Україні й існує досить потужне виробництво цементу, закордонний товар також має чималий попит серед вітчизняних споживачів, головно серед великих будівельних підприємств та організацій.

Доцільно також навести динаміку імпорту й експорту цементу впродовж 2015–2020 рр. у кількісному еквіваленті (рис. 4).

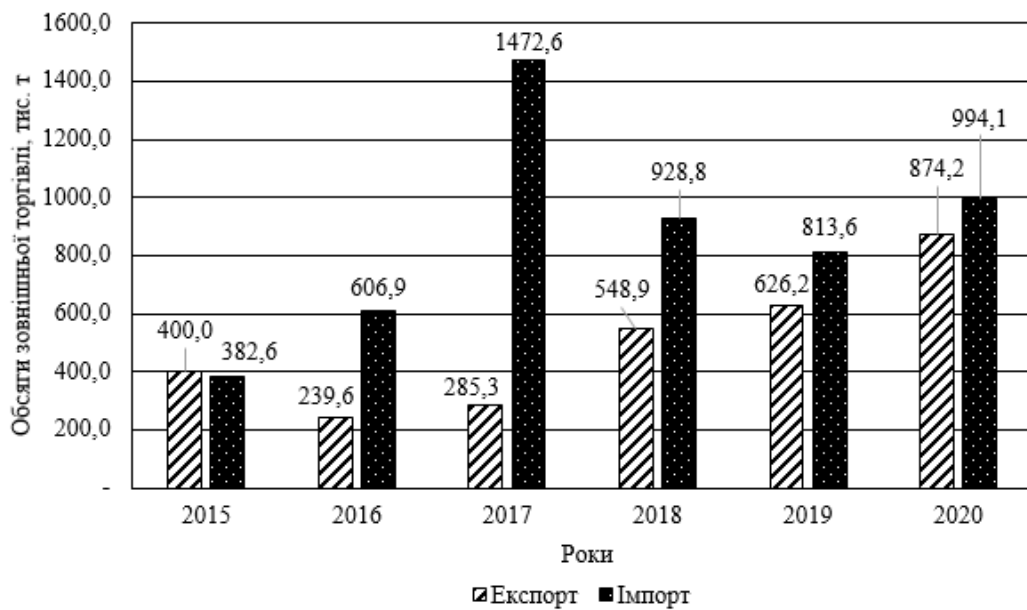

Рис. 4. Динаміка імпорту й експорту всіх видів цементу в Україні протягом 2015–2020 рр. у кількісному еквіваленті

Джерело: розроблено авторами за [13].

Аналіз даних показує тенденцію, аналогічну наведеній вище (див. рис. 3). Протягом 2015–2016 рр. помітне зменшення обсягів експорту вітчизняного цементу на 40.1 %. З 2016 по 2019 р. ці обсяги збільшилися у 2.6 раза. У 2020 проти 2019 р. експорт цементу в кількісному еквіваленті зріс на 28.3 %.

Упродовж 2015–2017 рр. спостерігалось збільшення обсягів імпорту цементу в Україну у 3.8 раза. Починаючи з 2017 р. відбулося падіння імпорту цього товару, і у 2019 р. він становив 813.6 тис. т, тобто зменшення відбулось у 1.8 раза у кількісному еквіваленті. У 2020 р. обсяги імпорту цементу зросли проти 2019 р. на 22.1 %. Загалом протягом 2015–2020 рр. відбулося збільшення імпорту цементу в Україну в кількісному еквіваленті у 2.5 раза.

У 2015 р. обсяги імпорту й експорту цементу в кількісному еквіваленті були майже однаковими. У 2016 р. імпорт перевищував експорт у 2.5 раза, у 2017 – у 6 разів, у 2018 – майже в 1.7 раза, у 2019 р. – майже на 30 %. Імпорт цементу в 2020 р. перевершував експорт на 13.7 %.

Найбільші обсяги цементу в 2020 р. імпортувалися до України з Туреччини – 91 % усіх поставок, з Польщі, Болгарії, Литви та Німеччини – по 2 %, а з інших країн – усього 1 %.

Обсяги експорту цементу з України наведено в *табл. 3*.

Таблиця 3

Обсяги та географічна структура експорту цементу з України у 2015–2020 рр. [14]

Рік	Країна									
	Румунія		Білорусь		Угорщина		Республіка Молдова		Інші країни	
	тис. дол. США	%	тис. дол. США	%	тис. дол. США	%	тис. дол. США	%	тис. дол. США	%
2015	–	0.0	7519.0	51.6	–	0.0	5596.0	38.5	1438.0	9.9
2016	–	0.0	2122.0	34.1	–	0.0	2949.0	47.3	1160.0	18.6
2017	4175.0	36.7	2781.0	24.5	2081.0	18.4	–	0.0	2315.0	20.4
2018	5622.0	24.6	6867.0	29.9	4744.0	20.6	–	0.0	5701.0	24.9
2019	10 370.0	46.9	–	0.0	5583.0	25.3	–	0.0	6149.0	27.8
2020	20 403.0	58.9	545.0	1.6	4703.0	13.5	4493.0	12.9	4537.0	13.1

Упродовж 2015–2020 рр. найбільша частка в структурі експорту вітчизняного цементу за кордон належала Румунії, збільшившись за 2017–2020 рр. майже у 5 разів. На другому місці серед країн-імпортерів – Угорщина і Республіка Молдова, однак частка цементу, яка експортується до цих країн значно менша, в середньому в 4.5 раза, як порівняти з Румунією.

Обсяги експорту цементу з України до Білорусі у грошовому вимірі в 2016 проти 2015 р. зменшились у 3.5 раза, протягом 2015–2020 рр. – у 13.7 раза, а в 2019–2020 рр. майже зійшли нанівець.

Як розглядати структуру експорту вітчизняного цементу в країни близького та далекого зарубіжжя впродовж 2015–2020 рр., то ситуація виглядає неоднозначною. У 2015 р. основну частку в структурі експорту займала Білорусь, у 2016 р. – Республіка Молдова. Встановлено, що у 2017 р. цемент постачали до Румунії, Білорусі й Угорщини, а сумарна частка решти країн становила 20.4 %. Лідером за обсягами експорту цементу у 2018 р. була Білорусь. У загальній структурі експорту цього товару в 2019 р. основну частку займали Румунія та Угорщина, у 2020 р. – Румунія.

У 2015–2020 рр. спостерігалось зростання обсягів постачання в країни близького зарубіжжя, що свідчить про те, що вітчизняний цемент цілком конкурентоспроможний за світовими стандартами якості з таким же товаром інших країн, як-от: Румунія, Білорусь, Угорщина та Республіка Молдова.

Висновки. Протягом останніх років ринок цементу в Україні поступово розвивається. Аналіз тенденцій розвитку показав, що основними його виробниками є декілька великих груп – приватних акціонерних товариств, які виробляють 99.8 % загального обсягу цієї продукції.

Дослідження продемонстрували, що впродовж 2014–2020 рр. спостерігалось незначне збільшення обсягів виробництва та споживання всіх видів цементу в Україні. Однак зберігалась тенденція

до збільшення частки випуску портландцементу і, відповідно, зменшення частки таких видів цементу, як-от: цемент глиноземистий безклінкерний шлаковий, гідравлічні подібні цементи, цементи вогнетривкі.

Моніторинг цін на цемент показав, що впродовж 2016–2020 рр. простежувалося збільшення гуртових цін на цемент марки М-400: за чотири роки вони зросли більш як на 60 %. Встановлено значну різницю роздрібних цін цементу в семи найбільших торговельних мережах України на рівні 25 %.

Аналіз динаміки обсягів експорту цементу з України у 2015–2020 рр. засвідчив їх зростання більше ніж у 2 рази, проте імпорту цього товару в 2020 р. перевищував експорт на 33.8 % у грошовому вимірі. Основним імпортером цементу у 2020 р. була Туреччина з часткою ринку в 91 %. Польща, Німеччина, Литва та Болгарія займали по 2 % цього ринку.

Подальші дослідження плануємо проводити у напрямі пошуку можливостей мінімізації причин, що гальмують розвиток ринку цементу та підприємств-виробників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Топольницька Т. Б. Особливості функціонування цементної галузі України в сучасних умовах. *Молодий вчений. Економічні науки*. 2017. № 4 (44). С. 776-779.
2. Системний перегляд якості державного регулювання ринків "Будівельні матеріали штучного походження: цемент". URL: https://eu4business.eu/files/medias/regulation.gov_ua_green-book-cement.pdf.
3. Колесник А. В. Аналіз стану та тенденцій розвитку ринку будівельних матеріалів України. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2018. № 64. С. 141-151.
4. Адамська І. Сучасний стан й тенденції розвитку будівельної галузі України. *Галицький економічний вісник*. 2019. № 5 (60). С. 7-15.
5. Сergyoga N. V. Аналіз будівельної галузі України. *Економіка та управління національним господарством*. 2020. № 3 (77)-1. С. 78-84.
6. Калініченко Л. Л. Аналіз тенденцій розвитку будівельної галузі та будівельної продукції України. *Молодий вчений*. 2017. № 4.4. С. 64-68.
7. Офіційний сайт Асоціації виробників цементу України "Укрцемент". URL: <http://ukrcement.com.ua>.
8. Офіційний сайт Державної служби статистики України. Виробництво промислової продукції за видами. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/pr/vr_rea_ovpp/vr_rea_ovpp_u/arh_vppv_u.html.
9. Проект "Велике будівництво" – масштабна розбудова якісної інфраструктури України. URL: <https://bigbud.kmu.gov.ua>.
10. Про державну статистику: Закон України № 1170-VII від 27.03.2014 (Редакція від 19.04.2014). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2614-12#Text>.

11. Офіційний сайт Державної служби статистики України. Реалізація промислової продукції за видами за переліком PRODCOM. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/pr/vr_rea_ovpp/vr_rea_ovpp_u/arh_gppvp_u.html.
12. Інформація про ціни на основні будівельні матеріали, вироби та конструкції в Україні. URL: <http://www.inproekt.kiev.ua/CO/Advice>.
13. Офіційний сайт Державної служби статистики України. Зовнішня торгівля окремими видами товарів за країнами світу. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/zd/e_iovt/arh_iovt2020.htm.
14. Державна митна служба України. Статистичний експорт та імпорт товарів. URL: <https://customs.gov.ua/statistika-ta-reiestri>.

Стаття надійшла до редакції 02.04.2021.

Poliuha V., Zolotariova O., Komakha O. Cement market in Ukraine.

Background. The building materials industry includes the production of cement, bricks and other materials. The state of the cement market is of particular interest.

An analysis of recent research and publications has shown that in order to generalize and specify the situation on the Ukrainian cement market, it is necessary to analyse statistics on production, consumption and export-import operations with cement.

The aim of the article is to establish trends in the development of production, consumption, export and import operations with cement in Ukraine.

Materials and methods. The work used general scientific and special methods of analysis, as well as publicly available sources of statistical information.

Results. According to the State Statistics Service of Ukraine, over the past five years there has been an increase in production of all types of cement in quantitative equivalent by almost 13.4 %, refractory cements – by 57.1 %, and alumina cement, clinker-free slag cement and hydraulic cements – 1.8 times.

During 2016–2020, there was a tendency to increase wholesale prices for M-400 cement. During this period, the price increased 1.6 times and is mainly due to higher prices for raw materials.

The difference in retail prices for cement in the largest retail chains in Ukraine is 25 %, which is a significant fluctuation.

The analysis of the dynamics of cement exports from Ukraine during 2015–2020 showed a tendency to increase its volumes by more than 2 times. If we compare the volumes of imports and exports of cement, in 2020 the volumes of cement imports exceeded the volumes of exports by 33.8 % in monetary terms.

The largest volumes of cement in 2020 were imported to Ukraine from Turkey – 91 % of all deliveries, from Poland, Bulgaria, Lithuania and Germany – 2 % each, and from other countries only 1 %.

During 2015–2020, the largest share in the structure of domestic cement exports abroad belonged to Romania, having increased almost 5 times in 2017–2020. In second place among importing countries there are Hungary and the Republic of Moldova.

Conclusion. In recent years, the cement market in Ukraine is gradually developing. The analysis of development trends showed that its main producers are several large groups – private joint-stock companies, which produce 99.8 % of the total volume of these products.

Studies have shown that during 2014–2020 there was a slight increase in production and consumption of all types of cement in Ukraine.

Monitoring of cement prices showed that during 2016–2020 there was an increase in wholesale prices for M-400 cement: in four years they increased by more than 60 %. There is a significant difference in retail prices of cement in the seven largest retail chains in Ukraine at 25 %.

Analysis of the dynamics of cement exports from Ukraine in 2015–2020 showed that they more than doubled, but imports of this product in 2020 exceeded exports by 33.8 % in monetary terms.

Keywords: cement, production, import, export, market, price.

REFERENCES

1. Topol'nyc'ka, T. B. (2017). Osoblyvosti funkcionuvannja cementnoi' galuzi Ukrai'ny v suchasnyh umovah [Features of functioning of cement industry of Ukraine in modern conditions]. *Molodyj vchenyj. Ekonomichni nauky – A young scientist. Economic sciences*, 4 (44), 776-779 [in Ukrainian].
2. *Systemnyj peregljad jakosti derzhavnogo reguljuvannja rynkiv "Budivel'ni materialy shtuchnogo pohodzhennja: cement"* [Systematic review of the quality of state regulation of markets "Building materials of artificial origin: cement"]. Retrieved from https://eu4business.eu/files/medias/regulation.gov_ua_green-book-cement.pdf [in Ukrainian].
3. Kolesnyk, A. V. (2018). Analiz stanu ta tendencij rozvytku rynku budivel'nyh materialiv Ukrai'ny [Analysis of the state and development trends of the building materials market of Ukraine]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti – Bulletin of Transport Economics and Industry*, 64, 141-151 [in Ukrainian].
4. Adams'ka, I. (2019). Suchasnyj stan j tendencii' rozvytku budivel'noi' galuzi Ukrai'ny [The current state and trends in the construction industry of Ukraine]. *Galyc'kyj ekonomichnyj visnyk – Galician Economic Bulletin*, 5 (60), 7-15 [in Ukrainian].
5. Ser'ogina, N. V. (2020). Analiz budivel'noi' galuzi Ukrai'ny [Analysis of the construction industry of Ukraine]. *Ekonomika ta upravlinnja nacional'nym gospodarstvom – Economics and management of the national economy*, 3 (77)-1, 78-84 [in Ukrainian].
6. Kalinichenko, L. L. (2017). Analiz tendencij rozvytku budivel'noi' galuzi ta budivel'noi' produkcii' Ukrai'ny [Analysis of trends in the development of the construction industry and construction products of Ukraine]. *Molodyj vchenyj – A young scientist*, 4.4, 64-68 [in Ukrainian].
7. *Oficijnyj sajt Asociacii' vyrobnykiv cementu Ukrai'ny "Ukr cement"* [Official site of the Association of Cement Producers of Ukraine "Ukr cement"]. Retrieved from <http://ukrcement.com.ua> [in Ukrainian].
8. Vyrobnycтво promyslovoi' produkcii' za vydamy. *Oficijnyj sajt Derzhavnoi' sluzhby statystyky Ukrai'ny* [Production of industrial products by types. Official site of the State Statistics Service of Ukraine]. Retrieved from http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/pr/vr_rea_ovpp/vr_rea_ovpp_u/arh_vppv_u.html [in Ukrainian].
9. Projekt "Velyke budivnyctvo" – masshtabna rozbudova jakisnoi' infrastruktury Ukrai'ny [The "Big Construction" project is a large-scale development of high-quality infrastructure in Ukraine]. Retrieved from <https://bigbud.kmu.gov.ua> [in Ukrainian].
10. *Zakon Ukrai'ny № 1170-VII vid 27.03.2014 "Pro derzhavnu statystyku" (Redakcija vid 19.04.2014)* [Law of Ukraine № 1170-VII of March 27, 2014 "On State Statistics" (Revision of April 19, 2014)]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2614-12#Text> [in Ukrainian].
11. Realizacija promyslovoi' produkcii' za vydamy za perelikom PRODCOM. *Oficijnyj sajt Derzhavnoi' sluzhby statystyky Ukrai'ny* [Sales of industrial products by types according to the PRODCOM list. Official site of the State Statistics Service of Ukraine]. Retrieved from http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/pr/vr_rea_ovpp/vr_rea_ovpp_u/arh_rppv_u.html [in Ukrainian].

12. *Informacija pro ciny na osnovni budivel'ni materialy, vyroby ta konstrukcii' v Ukraini* [Information on prices for basic building materials, products and structures in Ukraine]. Retrieved from <http://www.inproekt.kiev.ua/CO/Advice> [in Ukrainian].
13. Zovnishnja torgivlja okremymy vydamy tovariv za kraj'namy svitu. *Oficijnyj sajt Derzhavnoi' sluzhby statystyky Ukrainy* [Foreign trade in certain types of goods by countries of the world. *Official site of the State Statistics Service of Ukraine*]. Retrieved from http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/zd/e_iovt/arh_iovt2020.htm [in Ukrainian].
14. Statystychnyj eksport ta import tovariv. *Derzhavna mytna sluzhba Ukrainy* [Statistical exports and imports of goods. *State Customs Service of Ukraine*]. Retrieved from <https://customs.gov.ua/statistika-ta-reiestri> [in Ukrainian].